

Příběh jedné konverze

Paní Dagmar se narodila počátkem roku 1929 v rodině českého učitele. Její otec Karel Peleška byl vzorem „pokrokového“ českého učitele První republiky. Po 1. světové válce dokončil učitelský ústav, vystoupil z katolické církve a vstoupil do nově vzniklé Církve československé husitské. Ve 20. letech 20. stol. působil mnoho let jako učitel ve slovenských Čičmanech. Mezi jeho přátele tehdy patřil mj. spisovatel Peter Jilemnický. Jeho manželka Božena se naučila vyšít typické čičmanské vzory a jí vyšíváný kroj je doposud ozdobou Muzea Matice slovenské v Martině.

Konec 2. světové ji zastihl v Praze v poválečné euforii „nových, lepších zítřků“, s heslem „My jsme mládež nová, mládež Gottwaldova“. Pár let po válce se vdala za příslušníka MV ČSR, pozdějšího důstojníka II. správy StB Romana Běhounka, po penzionování agenta StB s krycím jménem „Doktor“. Na přelomu 40. a 50. let pracovala v aparátu sekretariátu KSČ v Jaroměři. První manželství skončilo po pár letech, druhé uzavřela v roce 1950 s Jiřím Holečkem, členem KSČ od roku 1945. Ten do ČSLA vstoupil na stranický nábor v roce 1949. Paní Dagmar mi sama vyprávěla, že se radovala, když popravili Slánského a tesknila nad smrtí Stalinovou i Gottwaldovou. Členkou KSČ byla do počátku 60. let, kdy její členství „vyšumělo“ mj. díky tomu, že se důstojnická rodina často stěhovala a ona zůstávala doma s dětmi jako „žena v domácnosti“.

První občanský zlom, šok u ní nastal, podobně jako u mnoha občanů Československa, po okupaci 21. 8. 1968. Iluze „socialismu s lidskou tváří“ vzaly za své a zůstaly jen idealizované představy První republiky, TGM, Edvarda Beneše. Nejvíce si však začala uvědomovat svou sounáležitost s významným a rozvětveným polským šlechtickým rodem Potockých (původně ze Lvova, po třetím dělení Polska se „její“ větev ocitla v Drážďanech na dvoře saského kurfiřta) a spíše tušenými než genealogicky doložitelnými polskými židovskými předky (Kameniec Podolski). Další ranou byly šikany ze strany režimu na počátku 70. let, kdy byl její manžel v rámci „prověrek“ vyhozen z armády a několik let s vysokoškolským diplomem strávil jako vedoucí party romských kopáčů. Ke ztrátě iluzí se přidaly i existenční problémy rodiny s pěti dětmi.

Na Slovensku v Martině a Žilině bydlela s rodinou od roku 1962. V polovině 70. let se s manželem přestěhovala do Čech do Staré Boleslavi. Nedlouho nato začala v Praze navštěvovat Polské kulturní středisko, využila možnosti navštěvovat kurzy polského jazyka a během několika let se naučila polsky tak dobře, že byla schopna z polštiny překládat psané texty i se plynně dorozumívat. Inspirována svým nejmladším synem se nechala v polovině 80. let pokřtít v pražském kostele Matky Boží před Týnem. V té době také začala pro pražské dominikány překládat články z polské revue *W drodze*, jež byla v Polském středisku běžně k mání. Přibližně od let 1982-1983 pravidelně každý měsíc opisovala *Informace o církvi*, a to až do roku 1989. Nejdříve na průklepáky přes kopíráky, pak na cyklostylové blány. Ty přes prostředníky doputovaly do Chomutova k tisku, jenž zajišťoval jeden „ochotný“ člověk. Jak se později zjistilo, pro StB pracoval pod krycím jménem „Anna“ (křestní jméno jeho manželky) a též „Sokol“.

První knihou, kterou přeložila, byl polský překlad francouzské novely, v českém překladu *Kosma aneb tužba po Bohu*. Jedná se o příběh trapistického novice a jeho duchovního tápání. Překlad redigoval P. Jiří Reinsberg, týnský farář. K samizdatovému vydání už nedošlo, překlad by měl být v knihovně Libri prohibiti.

Od počátku 80. sama jezdila do Polska, ještě před vyhlášením stanného práva v prosinci 1981. V té době přišla poprvé do kontaktu z StB, když ji v Petrovicích u Karviné StB kontrolovala a zabavila jí v Polsku legálně vydanou knihu o polském papeži Janu Pavlu II. Díky pražským dominikánům se seznámila s polským dominikánem P. Piotrem Górou OP z Varšavy. Pravidelně se navštěvovali, buď v ČR nebo ve Varšavě, jako to podmínky stanného práva umožňovaly. P. Góra ji ve Varšavě ukázal knihu *Zbrodnia Katyńska*. Paní Dagmar se rozhodla, že knihu přeloží do češtiny. Podstatné bylo, jak

text dostat v době stanného práva a rozvíjející se polské *Solidarity* do ČR. P. Góra knihu přefotil na kinofilm, nic netušící pracovnice České televize (spolupracovnice StB s krycím jménem Ryba) filmy převezla v rámci služební cesty z Varšavy do Prahy zabalené ve falešném dnu krabice s banálním dárkem pro paní Dagmar. Autor tohoto článku pak filmy vyvolával na fotopapír a někdy v kolem roku 1987 byl překlad hotový. Jeden exemplář putoval do Spojeného království Velké Británie a Severního Irska do Keston College panu Tomskému s prosbou o vydání v nakladatelství Rozmluvy v Londýně. K tomu žel nedošlo. Jeden exemplář je dnes v knihovně Libri prohibiti. Až před několika lety dostal autor tohoto článku dopis z polského Institutu pamięci narodowej ve Varšavě, že v Katyni bylo zavražděno šest polských důstojníků jména Potocki. Podle místa narození se jednalo s velkou pravděpodobností o vzdálené příbuzné paní Dagmar.

V druhé polovině 80. let se paní Dagmar zúčastňovala pražských projevů občanské nespokojenosti a demonstrací. Ráda vzpomínala, jak ji v říjnu 1988 v Opletalově ulici vodním dělem smetli klobouček z hlavy. Tehdy jí bylo 59 let. V té době už dávala některé překlady do samizdatových Lidových novin. Byly uveřejněny snad pod pseudonymem Jadwiga, což bylo její křestní jméno. Kontaktovala hlavně Olgu Šulcovou a Jiřího Petránka. StB ji evidovala jako nepřátelskou osobu pod krycími jmény „Sanitářka“ a „Horal“.

Paní Dagmar je jednou z desítek, ne-li stovek žen „samizdatové kultury“, které vzešly z běžného prostředí. Z prostředí všedního života, z rodin málo významných. Zpravidla zůstávaly neobjevené a neznámé jako pomocnice svých později „slavných“ a „významných“ mužských spolubojovníků.

Další z nich je paní Květa Kuželová. Tato drobná paní na cyklostylu potiskla asi tisíce balíků papíru. Tiskla hlavně pro P. Otu Mádra všechny jeho ediční řady. S autorem tohoto medailonku ji seznámil v roce 1983 pan Adolf Rázek.

2022 © Michal Holeček

P. S. Autor tohoto článku byl v registrech StB evidován jako nepřátelská osoba pod krycími jmény „Horal II.“ a „Syn“. A napsal tento medailonek pro **Deň samizdatu 2022**, jež pořádá slovenský Ústav pamäti národa především jako poděkování své, jak již krycí jména StB naznačují, mamince paní Dagmar Holečkové (+ 1995).

- mh -